

De huidige en toekomstige rol van de Stedenband Groningen-San Carlos

In de documentaire film *9.107 km.* die Marga Hoijsink in 2014 maakte over de rol van de Stedenband Groningen – San Carlos, sprak de toenmalige burgemeester van San Carlos de volgende gedenkwaardige woorden: “Ik ben van mening dat stedenbanden de wereld beter maken. Ik zie de wereld als één grote stad, waarvan Groningen (en San Carlos) buitenwijken zijn”. Deze woorden zijn vooral gedenkwaardig omdat ze nu, te midden van de corona-crisis, en aan de vooravond van het 35-jarig bestaan van de Stedenband Groningen-San Carlos (2021) een voorspellende waarde in zich dragen; de corona-crisis maakt immers pijnlijk duidelijk dat overal ter wereld de toegang tot schoon water, tot gezondheidszorg en tot onderwijs cruciaal zijn om te overleven. Een holistische benadering van dit gegeven leert ons dat er een samenhang is tussen corona, gezondheidsrisico’s, zorgsystemen, voedsel, klimaat, migratie, werkgelegenheid enz. In veel recente artikelen over de toekomstige wereld van ná de corona-crisis komt dan ook het beeld naar voren dat de toekomstige wereld misschien wel beter af is zonder allerlei internationale hulpprogramma’s, die hoogstens korte termijndoelen dienen, maar óók dat we in die wereld allemaal op elkaar aangewezen zijn en dat we het nooit meer zullen kunnen stellen zonder échte internationale samenwerking, en zeker niet zonder solidariteit en rechtvaardigheid.

Alvorens verder op die toekomst in te gaan, eerst iets over de rol van de Stedenband tot nu toe. De missie van de Stedenband is steeds geweest om -als intermediair- partners uit Groningen en San Carlos de mogelijkheid te verschaffen om projecten op te zetten en uit te voeren die gericht zijn op het creëren van een duurzame en eerlijke samenleving in beide steden. Doelstelling is daarbij geweest het organiseren en stimuleren van (kennis)uitwisseling tussen Groningers en Sancarlenen, en daarnaast het creëren van een interculturele context waarin sprake kan zijn van een actief mondiaal burgerschap. Vrijwel alle opgezette projecten sluiten aan bij wat later SDG’s (Sustainable Development Goals) zouden worden genoemd. Enige voorbeelden:

- De Gemeente Groningen, Netwerk San Carlos (een samenwerking van Groninger bouwers, corporaties en bedrijven) en de Stedenband hebben bijgedragen aan verschillende wijkontwikkelingsprojecten in San Carlos.
- De Gemeente Groningen heeft bijgedragen aan het opzetten van een gemeentelijk grondbedrijf, aan een afvalproject, met ‘Groningse’ vuilnisbakken, en aan de verplaatsing van de dagmarkt aan het water naar een meer hygiënische locatie, met betere kansen op economische ontwikkeling.
- Samen met de Gemeente Groningen hebben we bijgedragen aan het aanleggen van een boulevard en pieren langs het water (de stad San Carlos grenst aan het meer van Nicaragua en aan de lange Río San Juan, de grensrivier die Nicaragua scheidt van Costa Rica).

- Waterschap Noorderzijlvest ontwikkelde, met steun van onze Baskische partner en met Europese projectgelden, een voorbeeldproject op het gebied van waterbeheer en stroomgebieden. Daar aan gekoppeld rolden we een project uit op het gebied van veilig drinkwater, waarbij ook Waterbedrijf Groningen betrokken was.
- De Europese zustersteden, onze Baskische partner en de Stedenband Groningen tezamen, voorzien van een Europese subsidie, maakten de aanleg van een waterzuiveringsinstallatie in San Carlos mogelijk.
- Dankzij enige grote particuliere giften heeft de Stedenband, in samenwerking met de lokale NGO ASODELCO in 2011 een microkredietproject opgezet, waar tot nu toe enige honderden vrouwen uit de plattelandsgebieden gebruik van hebben kunnen maken. Deze vrouwen hebben dankzij deze leningen een veelal redelijk tot goed functionerend bedrijfje weten op te bouwen. Aangezien de deelnemende vrouwen de leningen na ommekomst van de kredietperiode met rente terugbetalen, is er een revolverend fonds ontstaan, waaruit we in principe ook in de toekomst nieuwe kredieten kunnen blijven toekennen. Groningse stagestudenten verrichten onderzoek naar de resultaten.
- Samen met o.a. Groningse kunstenaars heeft de Sancarleense Stichting Fundar gewerkt aan de ontwikkeling van nieuwe, duurzame volkskunst-producten, om zo werk te genereren en het toerisme te bevorderen. De eilandengroep Solentiname, bekend van de gelijknamige geloofsgemeenschap die Ernesto Cardenal daar op had gezet, is ook beroemd vanwege de daar geproduceerde volkskunst, maar verbreding, modernisering, verduurzaming en afzetbevordering zijn nog steeds dringend gewenst. In het kader van het programma 'Worldschool' deden recentelijk leerlingen van een Zwolse school onderzoek naar nieuwe producten voor ons Fair Design-project.
- Op het gebied van LGBTI+ is met Groningen het project MODIVERSEX opgericht, dat met succes werkzaam is op het gebied van voorlichting over seksuele diversiteit, ziektebestrijding en huiselijk geweld.
- Op het gebied van Sport heeft Groningen, samen met studenten van de Hanze en studenten van andere sportopleidingen in Nederland, en de plaatselijke FC, maar ook met twee Duitse zustersteden, bijgedragen aan de ontwikkeling van buitenschoolse sportactiviteiten, zoals het opzetten van een voetbalschool in San Carlos, waar nu kunstgrasvelden zijn aangelegd, ballen beschikbaar zijn, evenals oranje en groen-witte shirts. Jaarlijks wordt de '4 mijl van San Carlos' gelopen, en jaarlijks krijgen honderden kinderen 'gratis' zwemles. Sport is niet alleen belangrijk om gezondheidsredenen, maar ook vanwege de veiligheid (kunnen zwemmen is belangrijk in deze waterrijke omgeving), en vanwege het kunnen leggen van sociale contacten en het tegengaan van geweld en van drugsgebruik.
- In het ziekenhuis van San Carlos en de daaraan gekoppelde gezondheidsinstellingen lopen jaarlijks een tiental studenten van het UMCG stages en coschappen, waarbij ze ervaringen opdoen met tropische ziekten, maar ook met menselijke verhoudingen en met het oplossen van problemen die in hun thuissituatie ongekend waren.
- Op het gebied van onderwijs en kennisuitwisseling biedt de Stedenband, behalve stagemogelijkheden voor sportstudenten of praktische opdrachten voor studenten Verpleegkunde Voeding en Diëtetiek van de Hanzehogeschool, ook de mogelijkheid tot deelname aan een Summerschool voor studenten van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde van de RUG.

- Op het gebied van onderwijs werkt de Stedenband uiteraard ook samen met onderwijsinstellingen van MBO, VO en PO. Zo zijn er opdrachten ontwikkeld voor het programma 'Worldschool' voor leerlingen in het VO, worden er gastlessen op maat gemaakt voor het PO en VO, in samenwerking met verschillende basis- en middelbare scholen in Groningen, en zijn we onderdeel van de Burgerschapscaroussel van het Alfacollege met een eigen ontwikkelde les over interculturele communicatie.
- In samenwerking met de Gemeente Groningen, studenten van de Hanzehogeschool en de RuG, en met het CBI (Ministerie van BuZA) hebben we met toeristische ondernemers in San Carlos en omgeving gewerkt aan het verbeteren en structureren van het aanbod.

Dit is uiteraard geen uitputtende lijst, maar zijn slechts voorbeelden. Een volledig en gedocumenteerd overzicht is te vinden in onze Jaarverslagen, maar bovenstaande opsomming geeft wel aan dat er de afgelopen jaren veel is bereikt in San Carlos, en in toenemende mate. Waar in het begin van de samenwerking tussen de twee zustersteden het accent misschien nog (te)veel op hulp vanuit Groningen lag, is duidelijk geworden dat in de loop der jaren die samenwerking meer en meer kwam te liggen op het aangaan van wederzijdse verplichtingen, waarbij instituties aan weerszijden van de oceaan betrokken waren. Voor Groningen betekenden die samenwerkingsverbanden ook het aangaan van relaties en het gezamenlijk opzetten van projecten met Europese zustersteden en NGO's als, en met name, Erlangen en Neurenberg in Duitsland, en Euskal Fundazioa in Spaans Baskenland. In San Carlos hebben we de beschikking over een daar woonachtig Gronings aanspreekpunt, evenals andere, betrouwbare lokale contactpersonen, samen opererend als 'Team San Carlos'. Door die samenwerking met San Carlos en met instituties elders in Nicaragua, maar dus ook binnen Europa, is een sterk netwerk ontstaan, een duurzame infrastructuur, die ons de mogelijkheid verschaft om sneller, effectiever, en met bredere draagkracht projecten van de grond te krijgen. Goede, betrouwbare partners zijn essentieel gebleken om zaken voor elkaar te krijgen en om een duurzame relatie op te bouwen. De rol die we hier geschetst hebben geeft redenen om met trots en tevredenheid terug te kijken op wat er in de bijna 35 jaar die nu achter ons liggen allemaal is bereikt. Maar los van de emotionele waarde van 'trots', die immers betrekkelijk is, scheppen de in al die jaren gegroeide relaties ook verplichtingen. Eén van die verplichtingen bij het bereiken van een mijlpaal, is het in gezamenlijkheid vaststellen hoe je verder gaat. De in maart 2018 uitgebroken politieke crisis in Nicaragua, die bovenop een sociaal-economische crisis kwam, en daar weer bovenop de in maart 2020 internationaal uitgebroken corona-crisis, dwingen ons om met andere ogen naar die toekomst te kijken. Het ligt voor de hand om dat in deze notitie vanuit een Sancarleens, Gronings, Nederlands, en vooral Europees perspectief te doen.

Als Stedenband zijn we trots op de behaalde resultaten, waarvan de meest in het oog springende voorbeelden hierboven staan opgesomd. Ook al betaalt de Gemeente Groningen de post Organisatiekosten van de door haar opgezette Stedenband, is het belangrijk hierbij aan te tekenen dat de post Projectkosten voor rekening van de Stedenband zelf komt en volledig gefinancierd wordt uit fondsenwerving, donateurs en de opbrengsten van andere acties. Dat de Stedenband Groningen-San Carlos als samenwerkingsverband niettemin vaak ter discussie staat, en regelmatig met bezuinigingen wordt getroffen, valt de Stedenband zwaar. Natuurlijk begrijpen we dat wij, vanuit een internationaliseringsbeleid dat gericht is (was) op handel en economisch gewin, een vreemde eend in de bijt zijn. Ons rendement is immers moeilijk in harde euro's uit te drukken. Maar vanuit een internationaliseringsbeleid dat zegt gericht te zijn op 'groen, gezond, sociaal en duurzaam'; oftewel op een samenleving waar duurzaamheid, inclusiviteit, en naar elkaar omzien, kernwaarden zijn, en waar maatschappelijke coalities worden gesloten om mensen te verbinden (het nieuwe Coalitieakkoord 2019-2022), daar voelt de Stedenband zich als een vis in het water. Net als de opstellers van het Coalitieakkoord vinden wij immers dat maatschappelijk rendement een belangrijke factor is als het gaat om leefbaarheid en welzijn. Dat blijkt uit onze in het verleden behaalde

resultaten, maar zal ook blijken uit onze plannen voor de toekomst, die we hieronder in een eerste schets weergeven.

In deze onzekere tijden is één ding vrij zeker, namelijk dat het overwinnen van de coronacrisis een zware wissel zal trekken op de toekomst van de Europese Unie: gaat het mis dan zullen de Europese samenwerking en solidariteit verder onder druk komen staan, maar indien het ons lukt om in gezamenlijke samenwerking de crisis te overwinnen, dan ligt de weg open om ook veel andere problemen waar de Europese landen mee worstelen (vluchtelingen, noord-zuid-verhouding, inkomensverdeling, verduurzaming, democratisering enz.) samen op te lossen, in onderlinge solidariteit. De ervaringen met de Eurocrisis, maar nu ook met de coronacrisis leren ons dat er binnen de EU spanningen bestaan tussen groeperingen die de nadruk leggen op de 'logos', oftewel op rationele oplossingen, en andere groeperingen die een beroep doen op internationale solidariteit en sociale gelijkheid. Zonder het empathisch vermogen van beide zijden aan te spreken zal het moeilijk zijn om uit deze crisis te geraken. Maar Europa zal wel moeten, en gezien de vaste overtuiging dat we er alleen gezamenlijk uit kunnen komen, zal dat ook vast wel gaan lukken....

Of het nu gaat om de energietransitie, de infrastructuur of de gezondheidsproblematiek, het zijn allemaal zaken waar ook een stad als Groningen mee worstelt, maar die de stad alléén vanuit een (inter)nationaal perspectief aan zal kunnen pakken. Aangezien de blokvorming in de wereld zich steeds scherper aftekent, en reuzen als China of de VS niet per se onze bondgenoten zullen zijn, is het zaak om als Europese landen een alternatief te ontwikkelen, en een eigen gezicht te laten zien. Het wordt immers steeds duidelijker dat de sleutel voor de uitweg uit de crisis bij Europa zelf ligt, en dat de internationale samenwerking die daarvoor nodig is gericht zou moeten zijn op zaken waarin Europa sterk is, namelijk het hechten aan ethische principes en het bevorderen van sociale cohesie. Op beide gebieden onderscheidt Europa zich van veel andere wereldmachten; denk maar aan zaken als de ontwikkeling van nieuwe medicijnen, voedselveiligheid of genetische modificatie, maar ook aan begrippen als democratie, mensenrechten of veiligheid. Sterker nog, het onderkennen van de noodzaak van sociale cohesie en van ethische principes is kenmerkend voor het Europese denken, en draagt bij aan het bestaan van een Europese identiteit.

Eén van de facetten die deel uit zullen maken van het toekomstige Europa is de manier waarop de inwoners, en dus ook die van Groningen omgaan met de bewoners van andere delen van de wereld. Binnen Europa zijn die relaties geschoeid op basis van wederzijds respect en op inclusiviteit. De NUFFIC spreekt er haar zorgen over uit dat de coronacrisis de komende jaren zal leiden tot een flinke daling van de fysieke studentenmobiliteit, met name naar en vanuit landen buiten Europa. Dat zal, nog steeds volgens NUFFIC, ook een negatief effect hebben op het streven van de EU om via onderwijs en mobiliteit begrippen als tolerantie en interculturele vaardigheden over de grenzen heen te promoten. Dit betekent o.a. dat Nederland, mede vanuit duurzaamheidsoverwegingen, alternatieven zal moeten ontwikkelen voor fysieke mobiliteit. Dat kan gaan om meer digitalisering, meer bel-beeld-onderwijsvormen, maar ook om een verdere ontwikkeling van '*Internationalisation at home*'. Daarnaast zal Nederland, vanwege de te verwachten dalende nationale instroom van studenten, pogingen moeten blijven doen om talentvolle studenten naar onze onderwijsinstellingen te halen. Zo zal Nederland in moeten blijven zetten op de gebieden waar ons land sterk in is: goed onderwijs en onderzoek in een internationale setting, maar ook een excellente gezondheidszorg; een goed functionerende infrastructuur; een democratisch bestel waarin iedereen zich veilig en gehoord voelt. Van toenemend belang zal ook zijn dat mensen met andere talige en culturele achtergronden zich hier gerespecteerd en begrepen kunnen voelen.

Wij zien hier een rol liggen voor stedenbanden als Groningen-San Carlos. Informatie-uitwisseling tussen beide steden (die overigens allebei gekenmerkt worden door een excentrische ligging en door het hebben van een vrij groot landelijk gebied buiten de stad) kan tot een beter onderling begrip leiden. Niet zelden is angst voor het verre en het ongekende de basis voor het afwijzen ervan. Een

van de taken van de Stedenband is dan ook van informatieve aard. We willen zichtbaar zijn op scholen en bij lokale evenementen. Maar ook via ons bulletin en onze website willen we blijven vertellen over het reilen en zeilen in een ver weg gelegen stadje als San Carlos. Zo willen we bruggen slaan tussen culturen. De projecten die de Stedenband uitvoert zijn gericht op kennisoverdracht, maar ook op wisselwerking tussen de bevolking hier en de bevolking daar, en het zoeken naar een breed draagvlak, gestoeld op wederkerigheid. Een mooi voorbeeld uit het recent verleden, dat aansluit bij het eerder genoemde waterzuiveringsproject, is de daaruit ontstane samenwerking op het gebied van waterbeheer en schoon drinkwater (met Waterschap Noorderzijlvest en Waterbedrijf Groningen, maar ook met Euskal Fundazioa, onze Baskische zusterorganisatie). Een ander voorbeeld is de samenwerking tussen de LGBTI+ belangenorganisatie uit San Carlos met Platform LGBTI+ Groningen, of het project dat we momenteel ontwikkelen op het gebied van huiselijk geweld, in samenwerking met Het Kopland, Politie Noord Nederland en de GGD. Heel tastbaar zijn ook de ervaringen van de eerder genoemde Groningse stagestudenten die in het tropische San Carlos onverwachte ervaringen opdoen, hun improvisatietalenten moeten aanspreken en vaardigheden moeten aanleren waar ze in Europa nooit mee in aanraking zouden zijn gekomen, maar die nu, met de komst van bijvoorbeeld diverse 'exotische insecten' naar Europa, actueler zijn dan ooit. Of wat te denken van projecten waarin Groningen samenwerkt met Duitse stedenbanden op het gebied van de aanschaf van houtoventjes, jeugdzwemmen en coronapreventie?

Het voordeel van dit soort kleinschalige projecten is dat er snel resultaat te behalen valt en dat Groningers zien dat hun verantwoordelijkheid niet stopt bij de gemeentegrenzen. Een mooi voorbeeld van deze nieuwe 'Europese' samenwerking tussen stedenbanden is het recente COVID-19 project, gericht op een voorlichtings- en preventiecampagne in San Carlos en op de distributie van desinfectie- en bestrijdingsmiddelen. Dit project is opgezet in samenwerking met onze zusterorganisaties in Neurenberg en Erlangen, en wordt uitgevoerd door de lokale NGO ASODELCO. Onze Duitse partners financierden de eerste tranche met €6.000. Wij dragen zorg voor de tweede tranche, waarvoor we momenteel €3.400 hebben ingezameld. Zo wordt duidelijk dat Internationalisering in Groningen niet uitsluitend gericht is op het binnenhalen van buitenlands talent of op ander economisch gewin, maar dat Groningen ook hecht aan duurzame relaties, aan inclusiviteit en naar elkaar omzien. Dan wordt voor Stadgers én voor buitenlanders ook de andere kant van de Internationaliseringsmedaille zichtbaar: een empathisch Groningen dat over de eigen grenzen heen kijkt en zich openstelt voor verre werelden. Zo kan Groningen aantonen op Europees niveau een bijdrage te leveren aan een beter begrip tussen de volkeren.

Stedenband Groningen-San Carlos, Hub Hermans, 20 oktober 2020